

EL PAS «JESÚS NATZARÈ». INTENTS DE POSAR-LI RODES

Ara fa deu anys, vaig tenir el goig i la satisfacció de poder treure, junt amb d'altres companys de la Germandat, al damunt de les nostres poc acostumades espatlles (érem de diferents i múltiples professions i activitats, empleats de banca, funcionaris, professors, advocats, estudiants, comerciants, fusters, administratius, etc.) el «Misteri de Jesús Natzarè», aconseguint fer tota la Processó del Sant Enterrament a la vegada que, amb la nostra predisposició i la capacitat de molts altres natzarens, vàrem poder trencar el malefici que havia fet que mai, components de la Germandat de forma desinteressada, haguessin intentat dur-lo i ja fa una desena d'anys que s'està fent sense cap problema.

De tots es conegut que aquest és un misteri emblemàtic a la nostra ciutat, fonamentalment per tres raons. La primera i més significativa, per haver estat l'únic que a tot el llarg de la seva vida, ha estat portat a espatlles (avui amb satisfacció podem veure com s'ha recuperat tant antiga costum a l'incorporar-se altres misteris duts a espatlles a la processó), fet pel qual despertava l'admiració, curiositat i respecte del públic, fonamentalment entre els anys 50 als 80. La segona, per ésser el mateix des de la seva reforma el 1907, amb l'excepció de la imatge del Natzarè (ja documentada fefaentment al 1698) que va ésser destruïda al 1936. I, com a tercera, pel fet de que és un dels pocs que té les figures, de casi tamany natural, vestides, circumstància que fa augmentar el seu efecte i sensació tant per l'acompassat ritme dels portants com pel lleuger ventijol que normalment es deixa sentir durant la Processó del Divendres Sant.

Malgrat el que hem dit, en diferents ocasions es va intentar ficar rodes a aquest misteri, principalment hem de considerar que per tres motius, l'econòmic, el del personal i la uniformitat de tots el passos que pretenia l'Agrupació d'Associacions de Setmana Santa.

La raó econòmica, va ésser la de més pes específic per portar a cap la projectada reforma que, afortunadament, mai es va arribar a fer, puix que cada any els portants del misteri demanaven el corresponent augment per la seva activitat, increment de per sí molt exagerat i que inclusiu en ocasions per fer-lo realitat quasi arribaven a la coacció a l'amenaçar a l'últim moment que no el traurien, per això la Junta Directiva es veia en la necessitat a contra cor, d'admetre les exigències dels portants, en aquest mateix programa (per no repetir conceptes) en un altre interessant treball obra dels bons amics Josep Lluís Gras i Manuel Callau, podreu veure una escala de l'evolució dels increments que diem.

Molt íntimament lligat amb el tema econòmic es troba un dels altres motius, el del personal que el portava, ja que la seva actitud normalment no era considerada com la més correcta i decorosa com ho desitjava la Germandat, sent a vegades irrespectuosa i irreverent amb el mateix misteri, qüestió que ocasionava moltes dificultats i contrarietats a la Junta Directiva.

Com a últim motiu, cal assenyalar que l'Agrupació d'Associacions de Setmana Santa, va demanar que al misteri se'l dotés de rodes amb la finalitat de conservar la uniformitat nascuda fonamentalment després de la Guerra, ja que tots els altres misteris que es van anar construint de nou, quasi tots es van fer en rodes i als que no, se'ls va incorporar al poc temps, provocant que el nostre, al mantindre a l'antiga, segons l'Agrupació, provoqués el trencament o retard de la Processó, ja que era imprescindible que aquest misteri fes més parades que els demés, puix que els homes que el portaven havien d'anar descansant.

Totes aquestes circumstàncies ens porten a comentar breument els ajornats intents de dotar de rodes el misteri, encara que personalment, crec que tan costós era el llogar personal, com el posar-li rodes, si bé, en el fons considero que potser mai va existir una autèntica, decidida i ferma voluntat de fer-ho, pels propis motius que després es manifestaran, ja que la Germandat, abans com ara, tenia l'empenta i vitalitat necessàries per aconseguir-ho, com en moltes altres iniciatives i situacions s'ha demostrat al llarg de la nostra història social.

Com podem veure, quasi immediatament d'acabada la guerra civil, a l'Assemblea General de l'any 1942, el 30 de maig, ja es va plantejar la qüestió de col·locar rodes al Misteri, concretament a proposta de l'associat Sr. Forcadell, si bé, el Sr. President, Sr. Joan Carbó Joanpere, li va contestar fent esment de que tant sols el pressupost del fuster tallista pujava unes 4.000' - ptes. i en el cas de posar rodes al misteri el cost s'hauria d'estimar en unes 5.000' - ptes. més, per això, com de moment no es podien disposar de tals cabdals, no es podia prendre cap decisió definitiva al respecte, de tota manera, la Junta Directiva estudiaria la possibilitat de dur-la a terme.

De nou el 28 d'abril de 1949, el consosi, Sr. Arturo Tomás Mercadé, presenta un suggeriment a la Junta Directiva per tal de posar rodes al Misteri de Jesús Natzarè, pel qual s'acorda formar una comissió amb els senyors Tomás Mercadé i Joan Martí per l'estudi de la proposta a la vegada que haurà de portar a terme un projecte amb tot tipus de detalls que deurà d'ésser presentat a la Junta Directiva, la qual l'aprovarà o el rectificarà. Hem de constatar que no se'n torna a parlar fins a dos anys després, en que, d'acord amb l'acta de la Junta Directiva de 30 de març de 1951, s'encarrega al Sr. Serrà que contacti amb industrials serrallers de la ciutat que siguin socis de la Germandat, per tal que lliurin un pressupost del que costaria, al seu entendre, construir un xassís per poder col·locar rodes a l'esmentat Misteri.

Aquesta decisió es manifesta a l'Assemblea General de la Germandat que va tenir lloc el dia 27 de maig de 1951, que, pel valor documental que te, transcrivim literalment:

El Sr. Luis Pagés, Presidente de la Hermandad, expone a los reunidos que durante los días de Semana Santa, cuando se montaban los Pasos, surgió entre unos socios la idea de colocar ruedas al Paso de Jesús Nazareno, debido al inconveniente y gasto que representa la contratación de personal además del poco interés que tienen así como del oportuno respeto a las imágenes, además la Agrupación de Asociaciones recomienda la colocación de ruedas, para así evitar los cortes que se producen con las paradas de dichos portantes que tanto desdican del buen nombre de la Procesión. Otra de las ventajas de la colocación de ruedas es la de que serian nazarenos los portantes, para lo cual ya tiene la Presidencia ofrecimientos. Entre estos socios se propuso una suscripción, entre todos los asociados, para que así sin merma para los fondos de la Entidad pueda llevarse a cabo.

Después de hacer uso de la palabra varios socios, unos en pro y otros en contra, viendo las ventajas que ello pueda representar, se acuerda se solicite presupuesto a varios industriales y que la Directiva obre con lo mejor convenga a los intereses de esta Real Hermandad.

A la següent Junta Directiva, se'n torna a parlar de la qüestió, com a conseqüència de que el President planteja a la consideració dels reunits, els augments que anyalment reclamen els portants del Misteri i amb la finalitat d'evitar aquesta progressiva i angoixant despesa considerada que fóra convenient dotar de rodes el misteri, «... no dudando se hallarán hermanos suficientes que con sus donativos cubrirían los gastos de tal reforma. Se advierte por varios de los reunidos que el dotar de ruedas al Paso del Nazareno le hará perder la estética y majestuosidad que ahora son su distinción unánimemente reconocidas, no habiendo, pero, objeción alguna a que se pida presupuesto para la modificación expuesta...», encarregant al germà Arturo-Vicente Tomás Mercadé de demanar diferents pressupostos als industrials que es consideri, per poder portar a cap aquesta obra.

En sessió de la Directiva de 5 de juliol de 1951, el Sr. Mercadé informa de les gestions que està portant a terme per complir el mandat de la Junta, assabentant-los que, el cost aproximat de les rodes, serà d'unies 4.000 ptes. i que encara no disposa de dades suficients de quant significarà l'import de construir la carrosseria o xassís, puix l'hi estan fent els corresponents pressupostos. Tres mesos després, a l'octubre, encara s'està pendent de concretar el pressupost global i definitiu de la modificació.

En aquesta situació s'arriba a la Setmana Santa de 1952, en que de nou es lloga el personal habitual i de sempre per portar el Misteri, si bé, és de considerar que el comportament d'aquells fió deuria ser el més adient, pel que s'expressa a l'acta de la Junta Directiva del 27 d'abril de 1952, que diu:

...Pasa seguidamente al asunto de los portantes del Paso del Nazareno en la pasada Semana Santa que actuaron de modo lamentable, siendo causantes de que el curso de la Procesión sufriera alguna demora por nuestra Hermandad, hecho reconocido en la Agrupación de Asociaciones, recomendándonos pusiéramos ruedas a nuestro Paso.

Este asunto tratado ya como posible en reuniones anteriores debe ahora resolverse para el próximo año. Dada la situación económica de la Hermandad es cuestión difícil de resolver y debe someterse a la Asamblea General dando ya una posible solución.

El Sr. Francisco Navarro propone se hagan acciones. Propuesta que se discute indicando el Dr. Adolfo Pascual que en evitación de susceptibilidades se anunciará al hacer las acciones que estas serán reintegradas totalmente puesto que no se aceptaría ningún donativo de «acciones». Quien quiera hacer donativos que lo haga en efectivo, el importe de las acciones se devolverá íntegramente ya que se amortizarían con lo que se ahorraría del pago a los hombres hasta ahora portantes puesto que los mismos hermanos nazarenos serán los que los sustituyan y para ello se hará la oportuna inscripción; sigue el Dr. Pascual, advirtiendo que el llevar el Paso lo consideremos como una penitencia dando así la oportunidad a los hermanos de cumplir dentro de la Hermandad con sus promesas de asistir a la Procesión en forma equivalente a llevar un imperio, así dice, cree que debe exponerse en la próxima Asamblea General. ..

Malgrat tot això, l'Assemblea General que va tenir lloc el dia 19 d'octubre de 1952, al final definitivament no es va decidir res, es a dir, ho va deixar en suspens. El President, Sr. Lluís Pagès, va fer una extensa explicació de les circumstàncies i motius pels quals es considerava que s'havia de prendre la decisió de col·locar rodes al Misteri del Natzarè a pesar que, amb la modificació proposada, aquell perdria tot a la seva majestuositat. Consta que va provocar un llarg debat en el qual intervingueren els senyors Pardines, Huguet, Ras, Roca, Assamá, San Pedro i Rossell, els uns en pro i els altres en contra de la reforma proposada, per finalitzar la deliberació, es va resoldre deixar la qüestió fins un altre any donades les dificultats econòmiques, tècniques i d'estètica que comportava tirar endavant la proposta.

Hem de considerar que les coses continuarien iguals seguint el seu propi curs, el març de 1954, es tornen a plantejar a la Junta Directiva els augments que demanen els portats en la seva retribució per dur el Misteri per boca del seu «capataz», Sr. Esteve Pomerol, el que fa que, després de diversos regatejos, s'estableixi la suma de 75 ptes. pels portants del Natzarè i de 63 pels del Cirineu, si bé, segons s'expressa a l'acta, se li van fer unes «recomanacions» que manifesta tindrà en compte i es compromet a transmetre als homes que contractarà.

Les coses possiblement deuriem anar més o menys bé, ja que, entre finals de l'any 1955 i la Setmana Santa de 1956, es va arranjar i restaurar el misteri per l'artista tarragoní, Sr. Adolf Iglesias, tant és així que inclús a la Junta Directiva del 9 de març de 1956, es va aprovar la sol·licitud presentada pels homes que portaven el Misteri de que se'ls canviés els coixins de crin per uns altres de borra, encarregant-se de portar-ho a terme el germà Ramon Olivé.

Pel que diuen les actes socials, sabem que al 1957, els portants van manifestar que cobrarien el mateix que l'any anterior. Segurament deuria d'haver algun tipus de problema o incident, ja que la Junta Directiva de l'11 d'abril, acordà per unanimitat que, amb la finalitat d'evitar qualsevol anomalia amb els portants del Misteri del Natzarè, a partir del proper any, el Sr. Pomerol, es faci càrrec personalment del misteri i així mateix sigui responsable directament de la seva bona marxa.

De nou, la Junta Directiva del 19 de desembre de 1962, presidida pel Sr. Eliseo Soler, pren el següent acord:

Se pasa al estudio y discusión de efectuar un anteproyecto para dotar al Paso La Verónica, de carrocería para que este paso pudiera ir con ruedas, lo que representaría un ahorro muy importante para la Hermandad, ya que cada año es mayor el dispendio que para la Procesión origina, pues llevado a hombros los portantes quieren cada vez más dinero. Se acuerda proceder a un estudio completo para poder llevarse a la práctica en el plazo más rápido posible, salvadas las dificultades y la consiguiente aprobación necesaria.

Quan es parla de l'aprovació, s'estan referint a l'orga sobirà de la Germandat, és a dir, l'Assemblea

General, qüestió que es planteja a la que va tenir lloc el 3 de març de 1963, desenvolupant-se de la següent manera,

...Por el Presidente se expone que es deseo de la Junta Directiva el conocer la opinión de los hermanos para llevarse a cabo la colocación de ruedas en el Paso la Verónica, único que acude a la Procesión del Santo Entierro llevado a hombros por portantes, causa esta que nos significa dificultades cada año y cada vez en forma más agobiante dada que los portantes que deben ser contratados quieren cada año una cantidad más elevada, aparte los motivos de orden moral que con ello nos encontramos. Intervienen en la consulta los Sres. Asamá, Mercadé, Mas, Llorens y Clotet. La Asamblea da un voto de confianza a la Junta Directiva para que, a la vista de lo expuesto, proceda como crea más conveniente, máxime si con ruedas los tres pasos se puede lograr que estos sean llevados por hermanos nazarenos que dignifiquen la manera de asistir a los actos de Semana Santa.

En el apartado de ruegos y preguntas, por parte del Dr. Pascual, se habla e interesa de la constitución de una nueva Sección de Portantes de Pasos, idea que ya había sido estudiada en la Junta Directiva y dice el Consiliario que al formar esta Sección se dignifica, si cabe más, el poder llevar los rasos, motivo que hace que los mismos sean llevados con la satisfacción de llevar algo propio y al hacerlo así, se hace con más amor a la Hermandad.

La Junta Directiva, en compliment de l'autorització que li va estar conferida per l' Assemblea, el juny de 1963, encarrega al directiu, Sr. Ramon Brull, que realitzi totes les gestions i estudis necessaris per portar a terme el projecte. El 16 d'octubre de 1963, es torna a discutir el tema en el sí de la Junta Directiva, demanant als germans Ramon Brull i Joan Martí, aportin aviat una solució, estudiant prèviament el Misteri el Sant Enterrament del Gremi de Marejans, que és molt similar al de la Germandat a la vegada que té un dispositiu de rotació per a les maniobres que es tenen que realitzar als estrets carrers de la part alta de la ciutat. El febrer de 1964, consta que encara s'estan estudiant les diferents possibilitats que puguin aportar la solució tècnica més apropiada. A l'abril de 1964, s'acorda demanar a la casa INDUSTRIAL ACERBI, S.A., un pressupost per construir un xassís per al Misteri considerant una càrrega de 1.500 Kg.

En aquest moment cronològic, és important destacar el fet de que el 28 de març de 1961 es va beneir el tercer misteri de la Germandat, «Jesús és despullat de les seves vestidures», acudint a la Processó del Divendres Sant, portat per germans voluntaris que van voler fer-se'n càrrec desinteressadament.

A l'Assemblea General del 28 de febrer de 1965, dins de l'apartat de precís i preguntes es torna a plantejar l'assumpte de les rodes, de la següent forma:

...solicita la palabra el hermano Don Juan Ma Galofré, quien dice que desea hacer constar en acta su oposición a la colocación de ruedas al Paso La Verónica pues con ello pierde lo mejor de nuestra Procesión en cuanto a suntuosidad en Pasos. Le contesta el Dr. Adolfo Pascual, quien dice que es una pena el que llegue a perderse el ser llevado a hombros, pero si se ha estudiado su modificación para ser llevado a ruedas es por los múltiples problemas que su traslado implica cada año y que éste se agrava cada año más.

Intervienen en la cuestión los Sres. Solé, Corbella y Hernández, exponiendo su opinión; el primero, que es un asunto técnico y económico que debe resolverse, el segundo, que acaso estaría la solución en doblar el personal y cambiarlo a mitad de trayecto y, el tercero, que es cuestión de encontrar los hombres que lo lleven con dignidad y esfuerzo todo el trayecto, los cuales se pueden encontrar. El Presidente, Sr. Eliseo Soler, recoge las opiniones de todos y asegura que se han salvado hasta el momento todas las pegas, porque también así se ha procurado y que serán convocados cuando convenga para que las iniciativas de estos hermanos puedan ayudar.

A la Junta Directiva del 26 d'octubre de 1966, es pren l'acord de rentar els coixins de borra dels portants i substituir-la per llana, així mateix consta que cada any els portants demanen augments per la seva activitat, havent-se produït el canvi de «capataz» o «cap de colla», sent-ho ara En Pere Solé (Pere Banyeta).

De nou, a l'Assemblea general del 4 d'abril de 1967, es torna a parlar i s'aprova la creació d'una Secció de Portants de misteris a la vegada que també s'acorda construir una peanya amb la finalitat de treure la imatge del Natzarè al Via-Crucis del Dimarts Sant.

A la Junta Directiva del 20 de març de 1968, per part del President, s'informa als reunits de que s'han fet unes gestions amb l'Empresa INDUSTRIAL ACERBI, S.A., per tal que preparés un pressupost amb la finalitat de dotar de rodes el Misteri del Natzarè, si bé, han indicat que la peanya se'ls portés a la seva factoria situada a la carretera de València. Davant de les dificultats i inconvenients que significava per a la Germandat aquest trasllat, es va acordar que el misteri es baixés el Dimecres Sant per deixar-lo a l'escala del Dr. Guasch i així, el personal de l'al·ludida Empresa, tindria tot el Dijous Sant per prendre les mesures que els calguessin o, en tot cas, abans de tornar el misteri al carrer de les Escrivanies Velles, s'estudiaria si es portava o no a l'esmentada factoria.

Als anys següents no hem trobat referències determinades sobre la qüestió de les rodes, si bé, sabem que se segueix llogant a la gent per portar el misteri que cada any es més costós, així com que a l'any 1974 el cap de colla dels portants es en Jordi Pérez.

A la processó de l'any 1976, el Misteri «El Cirineu», va ésser portat voluntàriament i desinteressadament pels propis associats, com a conseqüència, a l'Assemblea General del 25 d'abril de 1976, en el capítol de precis i preguntes, el germà Sr. Coll, proposa formar una Secció de Portants dels Misteris, que tingui un President i una Junta, essent aquell, vocal nat de la Directiva de la Germandat a l'igual que succeeix amb la Secció de Portants del Sant Crist. La proposta fou aprovada per unanimitat. La Junta Directiva, executant l'expressat acord, va resoldre convocar una reunió de tots els portants la qual va tenir lloc el dia 29 de març de 1977, per tal que nomenessin un representant el qual devenia automàticament membre nat de la Directiva, l'expressat nomenament va recaure en el germà Esteve Guardiola.

A partir d'aquest moment ja no trobem cap referència mes relativa a posar rodes al misteri, tot el contrari, s'inicien els primers moviments entre germans voluntaris per veure la possibilitat de treure'ls ells mateixos, com ho aconseguiren ara fa deu anys.

Francesc d'Assís GARCIA i SEGARRA